

Napoleon - De Franse Tijd

Nederland is nu een koninkrijk, met Willem Alexander als koning. Maar dat is niet altijd zo geweest. Vanaf de Tachtigjarige Oorlog (1568 – 1648) was Nederland een republiek. Pas in 1806 kreeg Nederland zijn eerste koning. Dat was geen Nederlander, maar een Fransman: Lodewijk, de broer van Napoleon. Hoe werd hij koning van Nederland?

de Franse revolutie

Napoleon

De Franse Revolutie en Napoleon

In 1789 gebeurde er iets ongeken¹ in Europa: de Franse Revolutie. Het Franse volk kwam in opstand² en greep de macht. Tot die tijd waren de koning, de adel³ en de kerk de baas geweest in Frankrijk. De koning had absolute macht: wat hij besliste, moest gebeuren. Die macht was hem, zo dacht men, door God gegeven. Wie kritiek had op de koning, had dus eigenlijk kritiek op God. De adel en de kerk hadden veel privileges⁴; zo hoefde de adel geen belasting te betalen. De boeren en de burgers⁵ hadden veel minder rechten. Ze moesten bijvoorbeeld 10% van hun loon aan de kerk betalen. De boeren moesten belasting betalen en een deel van hun oogst⁶ afstaan. Bovendien moesten ze een aantal dagen per jaar gratis werken voor de grootgrondbezitters. Ook was er veel honger. Dat kwam onder andere doordat rijke speculanten het graan opkochten dat nodig was voor het bakken van brood. Zo verdienden ze een fortuin⁷ door de honger van het volk.

Maar toen kwam dus de Franse revolutie. Frankrijk werd een republiek, en in plaats van de koning, de adel en de kerk was het volk nu de baas. De 3 belangrijkste principes van de republiek waren vrijheid, gelijkheid en broederschap.

In 1799 greep Napoleon de macht in Frankrijk. Hij werd de keizer van Frankrijk. En hij was de leider van het Franse leger. Hij vocht tegen de legers van Engeland, Oostenrijk en Rusland. In het begin had Napoleon succes. Hij veroverde⁸ veel landen in Europa. In 1806 had Napoleon de macht in een groot deel van Europa. En in Frankrijk was hij enorm populair.

Willem V

De patriotten en de Bataafse republiek

In Nederland ging het intussen economisch niet meer zo goed. Er was veel werkloosheid, en in de handel was Engeland veel machtiger dan Nederland. Het bestuur was in handen van de regenten⁹ en de stadhouder¹⁰, Willem V van Oranje. De burgers hadden heel weinig

invloed¹¹. Een groep burgers gaf de stadhouder en de 'corrupte' regenten de schuld van de slechte situatie. Ze noemden zich 'patriotten'. In 1787 probeerden ze de macht over te nemen, maar de vrouw van Willem V vroeg hulp aan haar broer, de koning van Pruisen. De patriotten verloren de strijd tegen dit leger, en moesten vluchten. Veel patriotten vluchtten naar Frankrijk.

In 1795 veroverden de patriotten samen met het Franse leger Nederland. Willem V vluchtte naar Engeland. Veel Nederlanders waren blij met het vertrek van Willem V en met de komst van de Fransen. Burgers kregen nu de kans om leiding te geven aan Nederland. Vanaf 1795 heette Nederland 'de Bataafse Republiek', met een regering van burgers. Maar de invloed van Frankrijk op de regering was groot. Frankrijk besliste wat er moest gebeuren. Nederland moest 25.000 soldaten uit Frankrijk verzorgen, en 100 miljoen gulden aan Frankrijk betalen. En Nederland moest België, Zeeuws Vlaanderen en Maastricht aan Frankrijk geven.

Lodewijk

Nederland krijgt een Franse koning

Toch was Napoleon niet tevreden over de Bataafse republiek. Hij vond dat ze te weinig luisterden naar wat Frankrijk wilde. Ook vond hij dat ze teveel handelscontacten met Engeland hadden, terwijl hij de handel met Engeland juist had verboden.

Napoleon had een broer: Lodewijk. Lodewijk werd de koning van Nederland in 1806. Lodewijk nam zijn taak serieus, en probeerde een goede koning te zijn voor Nederland. Hij nam taalles, en reisde door heel Nederland. De problemen die hij daar zag probeerde hij op te lossen¹². Vaak lukte dat ook. Hij moderniseerde het bestuur en stimuleerde de cultuur en de wetenschappen. Hij richtte organisaties op¹³ die nu nog bestaan, zoals de Koninklijke Academie van Wetenschappen, de Koninklijke Bibliotheek en het Rijksmuseum. Ook organiseerde hij snelle en efficiënte hulp bij rampen¹⁴ en epidemieën. Hij was dan ook best populair.

Maar Napoleon was niet tevreden over zijn broer. Hij vond dat Lodewijk teveel aan het belang van Nederland dacht, en te weinig aan het belang van Frankrijk. Napoleon wilde meer belasting en meer soldaten uit Nederland. Daarom stuurde Napoleon in 1810 zijn broer weg. Nederland was nu een provincie van Frankrijk.

Het einde van de Franse tijd

In 1812 verloor Napoleon de oorlog in Rusland. Veel soldaten van het Franse leger waren in Rusland gestorven. Veel mensen in Frankrijk waren teleurgesteld¹⁵. Zij wilden niet langer dat Napoleon de leider van Frankrijk was. Napoleon werd in 1813 afgezet.

Nederland werd in 1813 weer een zelfstandig land. De regering werd geleid door Willem Frederik, de zoon van Willem V. Willem Frederik werd koning, en werd Willem I genoemd. Hij was dus de eerste Nederlandse koning van Nederland.

Willem I

De erfenis van de Franse tijd

De Franse tijd heeft gezorgd voor een modernisering van het Nederlandse bestuur en de rechtspraak¹⁶. Dingen die we nu in een democratisch land heel normaal vinden, zoals een parlement dat door burgers is gekozen, een grondwet, gelijkheid van alle burgers voor de wet en zelfs het hebben van een vaste achternaam, zijn in de tijd van de Bataafse republiek en Napoleon in Nederland geïntroduceerd. Ook de 'scheiding der machten', een idee van de Franse filosoof Montesquieu, is door Frankrijk in Nederland geïntroduceerd. Montesquieu had veel kritiek op de maatschappij in Frankrijk vóór de Franse revolutie. Vooral de absolute macht van de koning vond hij een probleem. Daarom wilde hij de absolute macht verdelen over drie instanties¹⁷: de 'wetgevende macht' (het parlement, dat wetten mag maken), de 'uitvoerende macht' (de regering) en de 'rechtsprekende macht' (de rechters, die uitspraken kunnen doen en straffen kunnen geven). De drie machten zijn onafhankelijk en moeten elkaar controleren, zodat er nooit één instantie teveel macht kan krijgen. En sinds de Franse tijd is Nederland dus geen republiek meer, maar een koninkrijk, met de familie van Willem van Oranje als koninklijke familie.

Wil je meer weten over de Franse revolutie? kijk dan naar deze video:

<https://www.youtube.com/watch?v=bt6Q7x2Xvgw>

Of over Napoleon? Kijk dan naar deze video:

https://www.youtube.com/watch?v=2_BS1xBagsQ

Of over de patriotten en de Bataafse republiek? Kijk dan naar deze video:

<https://www.youtube.com/watch?v=fs7EWzsm-Uw>

Of over Lodewijk, de eerste koning van Nederland? Kijk dan naar een van deze video's:

<https://www.youtube.com/watch?v=Vm8ogSQ5Vg8>

<https://www.youtube.com/watch?v=uc7-YplOehk>

<https://www.youtube.com/watch?v=m7XLdZ1XMpo>

<https://www.youtube.com/watch?v=5Uz8mQiV2f0>

<https://www.youtube.com/watch?v=PFUEJ52aqYI>

Woordenlijst bij 'Napoleon – de Franse tijd':

1	iets ongeken	:	iets unieks, iets wat nog nooit gebeurd is
2.	de opstand	:	dat je gaat vechten tegen de machthebbers (= de mensen die de baas zijn).
3	de adel	:	mensen van een familie die van de koning een titel hebben gekregen: bijvoorbeeld prins, hertog of graaf. Het zijn rijke en machtige mensen.
4	het privilege	:	het voorrecht, een recht dat jij wél hebt maar andere mensen niet
5	de burgers	:	de 'normale' inwoners van een land, die niet de privileges van de adel of de kerk hebben
6	de oogst	:	het graan, de groenten en de andere planten die de boer van het land haalt
7	het fortuin	:	héél veel geld
8	veroveren	:	in een oorlog van een ander land afpakken
9	de regenten	:	de bestuurders van het land. Zij kwamen bijna altijd uit de groep van de adel of van de rijkste burgerfamilies.
10	de stadhouder	:	Vóóordat Nederland een republiek was was de stadhouder de plaatsvervanger van de koning. Daarna was hij een soort militair en politiek leider.
11	de invloed	:	dat er naar je ideeën en wensen wordt geluisterd, en dat er ook iets mee wordt gedaan
12	oplossen	:	een goed antwoord op een probleem bedenken
13	oprichten	:	een organisatie officieel starten
14	de ramp	:	een heel groot ongeluk, vaak met veel doden en gewonden
15	teleurgesteld	:	(heel) ontevreden omdat het resultaat zo slecht is
16	de rechtspraak	:	het juridische systeem
17	de instantie	:	de officiële organisatie

Oefening 1

- 1. Hoe werd Lodewijk koning van Nederland?**
 - A Hij werd door Nederland gevraagd om koning te worden.
 - B Dat hadden de patriotten aan Napoleon gevraagd.
 - C Dat wilde zijn broer, Napoleon.

- 2. Wat was er zo uniek aan de Franse revolutie?**
 - A Dat het volk zélf aan de macht kwam.
 - B Frankrijk was het eerste land in Europa dat een republiek werd.
 - C Na de revolutie hoefde niemand meer belasting te betalen.

- 3. Waarom probeerden de patriotten de macht over te nemen?**
 - A Ze waren enthousiast over de Franse revolutie, en wilden bij Frankrijk horen.
 - B Ze vonden dat Nederland slecht bestuurd werd door de regenten en de stadhouder.
 - C Ze wilden veel meer samenwerking en handel met Engeland.

- 4. Wie had de macht in de Bataafse republiek?**
 - A Lodewijk.
 - B Willem V.
 - C De burgers van Nederland.
 - D Officieel de burgers van Nederland, maar eigenlijk Frankrijk.

- 5. Waarom was Lodewijk een populaire koning in Nederland?**
 - A Hij sprak voor een Fransman heel goed Nederlands.
 - B Hij weigerde belasting en soldaten uit Nederland naar Frankrijk te sturen.
 - C Hij loste problemen op, moderniseerde het bestuur en gaf hulp bij rampen.

- 6. Welke dingen zijn een 'erfenis' van de Franse tijd? (Er zijn meer antwoorden goed)**
 - A Dat Nederland een republiek werd.
 - B Dat Nederland een koninkrijk werd.
 - C Het rijksmuseum.
 - D Dat je geen belasting aan de kerk hoeft te betalen.
 - E Een door de burgers gekozen parlement.
 - F Dat we een nationaal leger hebben.
 - G Dat iedereen een vaste achternaam moet hebben.
 - H Dat alle Nederlanders voor de wet gelijk zijn.

Oefening 2

Wat hoort bij elkaar? Zet het goede nummer in het vakje.

1. de instantie	[]	militair en politiek leider
2. de opstand	[]	dat er iets met je ideeën wordt gedaan
3. de invloed	[]	vechten tegen de machthebbers
4. de oogst	[]	officiële organisatie
5. de stadhouder	[]	wat de boer van het land haalt
6. veroveren	[]	een antwoord op een probleem vinden
7. oplossen	[]	in een oorlog van een ander land afpakken
8. oprichten	[]	ontevreden met het resultaat
9 teleurgesteld	[]	het is nog nooit gebeurd
10 ongekend	[]	officieel starten

Oefening 3

Vul de woorden in. Kies uit deze woorden:

greep – eigenlijk – veroverde – afstaan – graan – besliste – broederschap - rechten

In 1789 gebeurde er iets ongekends in Europa: de Franse Revolutie. Het Franse volk kwam in opstand en _____ de macht. Tot die tijd waren de koning, de adel en de kerk de baas geweest in Frankrijk. De koning had absolute macht: wat hij _____, moest gebeuren. Die macht was hem, zo dacht men, door God gegeven. Wie kritiek had op de koning, had dus _____ kritiek op God. De adel en de kerk hadden veel privileges; zo hoefde de adel geen belasting te betalen. De boeren en de burgers hadden veel minder _____. Ze moesten bijvoorbeeld 10% van hun loon aan de kerk betalen. De boeren moesten belasting betalen en een deel van hun oogst _____. Bovendien moesten ze een aantal dagen per jaar gratis werken voor de grootgrondbezitters. Ook was er veel honger. Dat kwam onder andere doordat rijke speculanten het _____ opkochten dat nodig was voor het bakken van brood. Zo verdienden ze een fortuin door de honger van het volk.

Maar toen kwam dus de Franse revolutie. Frankrijk werd een republiek, en in plaats van de koning, de adel en de kerk was het volk nu de baas. De 3 belangrijkste principes van de republiek waren vrijheid, gelijkheid en _____.

In 1799 greep Napoleon de macht in Frankrijk. Hij werd de keizer van Frankrijk. En hij was de leider van het Franse leger. Hij vocht tegen de legers van Engeland, Oostenrijk en Rusland. In het begin had Napoleon succes. Hij _____ veel

landen in Europa. In 1806 had Napoleon de macht in een groot deel van Europa. En in Frankrijk was hij enorm populair.

Vul de woorden in. Kies uit deze woorden:

intussen – over – besliste – verzorgen – invloed – regenten – strijd - leiding

In Nederland ging het _____ economisch niet meer zo goed. Er was veel werkloosheid, en in de handel was Engeland veel machtiger dan Nederland. Het bestuur was in handen van de _____ en de stadhouder, Willem V van Oranje. De burgers hadden heel weinig _____. Een groep burgers gaf de stadhouder en de 'corrupte' regenten de schuld van de slechte situatie. Ze noemden zich 'patriotten'. In 1787 probeerden ze de macht _____ te nemen, maar de vrouw van Willem V vroeg hulp aan haar broer, de koning van Pruisen. De patriotten verloren de _____ tegen dit leger, en moesten vluchten. Veel patriotten vluchtten naar Frankrijk.

In 1795 veroverden de patriotten samen met het Franse leger Nederland. Willem V vluchtte naar Engeland. Veel Nederlanders waren blij met het vertrek van Willem V en met de komst van de Fransen. Burgers kregen nu de kans om _____ te geven aan Nederland. Vanaf 1795 heette Nederland 'de Bataafse Republiek', met een regering van burgers. Maar de invloed van Frankrijk op de regering was groot. Frankrijk _____ wat er moest gebeuren. Nederland moest 25.000 soldaten uit Frankrijk _____, en 100 miljoen gulden aan Frankrijk betalen. En Nederland moest België, Zeeuws Vlaanderen en Maastricht aan Frankrijk geven.

Vul de woorden in. Kies uit deze woorden:

afgezet – wetenschappen - lossen – teleurgesteld – lukte - rampen – richtte - terwijl

Toch was Napoleon niet tevreden over de Bataafse republiek. Hij vond dat ze te weinig luisterden naar wat Frankrijk wilde. Ook vond hij dat ze teveel handelscontacten met Engeland hadden, _____ hij de handel met Engeland juist had verboden.

Napoleon had een broer: Lodewijk. Lodewijk werd de koning van Nederland in 1806. Lodewijk nam zijn taak serieus, en probeerde een goede koning te zijn voor Nederland. Hij nam taalles, en reisde door heel Nederland. De problemen die hij daar zag probeerde hij op te _____. Vaak _____ dat ook. Hij moderniseerde het bestuur en stimuleerde de cultuur en de _____. Hij _____ organisaties op die nu nog bestaan, zoals de Koninklijke Academie van Wetenschappen, de Koninklijke Bibliotheek en het Rijksmuseum. Ook organiseerde hij snelle en efficiënte hulp bij _____ en epidemieën. Hij

was dan ook best populair.

Maar Napoleon was niet tevreden over zijn broer. Hij vond dat Lodewijk teveel aan het belang van Nederland dacht, en te weinig aan het belang van Frankrijk. Napoleon wilde meer belasting en meer soldaten uit Nederland. Daarom stuurde Napoleon in 1810 zijn broer weg. Nederland was nu een provincie van Frankrijk.

In 1812 verloor Napoleon de oorlog in Rusland. Veel soldaten van het Franse leger waren in Rusland gestorven. Veel mensen in Frankrijk waren _____. Zij wilden niet langer dat Napoleon de leider van Frankrijk was. Napoleon werd in 1813 _____.

Nederland werd in 1813 weer een zelfstandig land. De regering werd geleid door Willem Frederik, de zoon van Willem V. Willem Frederik werd koning, en werd Willem I genoemd. Hij was dus de eerste Nederlandse koning van Nederland.

Vul de woorden in. Kies uit deze woorden:

grondwet – rechtspraak - republiek – burgers – uitvoerende - verdelen – scheiding – onafhankelijk

De Franse tijd heeft gezorgd voor een modernisering van het Nederlandse bestuur en de _____. Dingen die we nu in een democratisch land heel normaal vinden, zoals een parlement dat door _____ is gekozen, een _____, gelijkheid van alle burgers voor de wet en zelfs het hebben van een vaste achternaam, zijn in de tijd van de Bataafse republiek en Napoleon in Nederland geïntroduceerd. Ook de '_____ der machten', een idee van de Franse filosoof Montesquieu, is door Frankrijk in Nederland geïntroduceerd. Montesquieu had veel kritiek op de maatschappij in Frankrijk vóór de Franse revolutie. Vooral de absolute macht van de koning vond hij een probleem. Daarom wilde hij de absolute macht _____ over drie instanties: de 'wetgevende macht' (het parlement, dat wetten mag maken), de '_____ macht' (de regering) en de 'rechtsprekende macht' (de rechters, die uitspraken kunnen doen en straffen kunnen geven). De drie machten zijn _____ en moeten elkaar controleren, zodat er nooit één instantie teveel macht kan krijgen. En sinds de Franse tijd is Nederland dus geen _____ meer, maar een koninkrijk, met de familie van Willem van Oranje als koninklijke familie.